

Novosti iz znanosti in tehnike

»Kobaltov top«

V kovinsko-predelovalni industriji je röntgen najbolj učinkovit aparat za kontrolo kvalitete. Z röntgenskimi žarki raziskujejo stanje notranje strukture proizvoda in takoj odkrijejo morebitne napake. Slaba stran teh analiz pa je visoka cena röntgenskih naprav.

V moskovski tovarni röntgenskih aparatov so izdelali »kobaltov top«, to je aparat, v katerem uporabljajo radioaktivni kobalt za proizvodnjo gama žarkov. S temi gama žarki lahko raziskujejo kovinske kose vseh oblik in debelin do 250 milimetrov. »Kobaltov top« je nadomestil uporabo röntgenskih naprav.

Popolnoma avtomatične statve

V neki avstrijski tekstilni tovarni so začele obratovati nove avtomatične statve. Na 120 popolnoma avtomatiziranih statvah delajo samo 4 delavci.

Čiščenje vode z ioni srebra

Med najnovejše metode odstranjevanja mikroorganizmov iz pitne vode spada čiščenje vode z ioni srebra. Ta metoda

sloni na dejstvu, da so mikroorganizmi elektronegativni, ter jih zato pozitivno naelektrjeni ioni srebra privlačijo. Zadostuje nekaj sekund dotika, da ti organizmi poginejo in se voda na ta način očisti. Ioni srebra nastajajo iz raztopine iono-spreminjajoče mase, ki jih po nevtralizaciji mikroorganizmov znova zbira, tako da se zelo malo trošijo. Pri nas uporabljajo to metodo v Zenici. Zanimivo je, da so že stari Rimljani hranili pitno vodo pred uporabo v srebrnih posodah.

Povečuje se pomen plinskega goriva

Ze davno je znano, da se slabše vrste premoga oplemenjujejo s spreminjanjem v plinska goriva. V zadnjem času pa v industriji vedno bolj raste povpraševanje po plinu kot gorivu. Pri proizvodnji plina so starejše metode dajale znaten odstotek koksa. Ker potrebe po koksu niso v ugodnem razmerju s potrebo po plinu, so iznašli nove postopke, pri katerih se premog skoraj brez ostankov spreminja v plin. Hkrati s proizvodnjo plina pa je zelo napredova-

la tudi tehnika prenašanja plina po cevovodih na več 100 km velike razdalje.

Velika stružnica

Neka moskovska tovarna orodnih strojev je izdelala stružnico za obdelavo in kopiranje proizvodov velikih dimenzij. Na stružnici lahko obdelujejo kose, ki so dolgi po 10 metrov, imajo premer 2 metra in tehtajo 10 ton. Stružnico upravlja samo en delavec.

Točnost do stotinske milimetra

Rjazanska tovarna orodnih strojev je izdelala prvo serijo strojev za obdelavo kolenskih osi za ladijske motorje velikih dimenzij. Značilna je natančnost obdelave delov, ki dosega tudi do stotinske milimetra in hkrati pospešuje delo z istočasnim delovanjem dveh nožev.

Energija plime

Te dni so v Franciji podrobno obdelali načrte za zgraditev električnih central na pogon s plimoenergijo. Po teh načrtih se bo proizvodnja električne energije s samo dvema takima centralama podvojila. Samo ena centrala bi lahko presegla proizvodnjo energije nekaj bogatih premogovnikov. Vse to dokazuje, da bo ta vir energije lahko zavzel pomembno mesto tudi v konkurenci z bodočimi napravami na jedrska goriva.

Načrti za izkoriščanje plime obstoje že zdavnaj. Danes prehajajo ti načrti iz območja zabavne literature v območje prvih del in končnih tehničnih rešitev. Načrti imajo zanimivo zgodovino, ki sega nekaj stoletij nazaj. Ze v 17. stoletju so opisali mlino, ki delajo z uporabo energije plime. Do začetka 20. stoletja ni bilo ničesar slišati o izkoriščanju plime za industrijo v večjem obsegu. Plime niso mogli dovolj proučiti, ker niso imeli rešitve diferencialnih enačb, s katerimi so po-

Slika kaže prosti plinovod, s katerim vodijo plin na velike razdalje

jasnjevali plimo kot periodičen pojav. Francoskemu matematiku Poincaréu pa je z novimi matematičnimi teorijami uspelo rešiti te enačbe in je na ta način takorekoč iz kabineta odprl vrata izkoriščanju energije plime v industrijske namene.

Tako bo iz širokih rečnih zalivov, ki jih morje poplavlja v

periodičnih obdobjih, v bližnji prihodnosti priteklo na milijone kw ur električne energije. Zal pa so te možnosti regionalne, kajti amplitude plime dosežajo samo v majhnem številu mest na globusu višino 10 metrov. Na Sredozemskem morju n. pr. plima ne dosega več kakor 50 do 60 cm.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

VPRAŠANJE: Ali so tisti člani upravnih odborov, ki so doslej že dve leti opravljali to funkcijo, lahko spet izvoljeni v upravni odbor?

ODGOVOR: Sekretariat za zakonodajo in organizacijo Zveznega izvršnega sveta je pred kratkim izdal pojasnilo, ki pozitivno odgovarja na to vprašanje.

Po odločbah točke 35., odstavka 2 zadevnega Navodila nihče ne more biti zaporedoma član upravnega odbora dalj kakor dve leti. Ta določba se nanaša na redni položaj v gospodarskih podjetjih, ko so vsako leto volitve članov upravnega odbora. Toda v tistih podjetjih, kjer zaradi podaljšanja mandatov delavskih svetov, izvoljenih leta 1954, do rednih volitev v letu 1956 lani ni bilo volitev v upravne odbore, se za člane upravnih odborov na volitvah v 1956. letu lahko izvolijo tiste osebe, ki so bile izvoljene na ta položaj v letu 1954 in ki v letu 1953 niso bile člani upravnih odborov. V novi upravni odbor je lahko izvoljena največ ena tretjina članov upravnega odbora, ki jim poteče mandat.

VPRAŠANJE: Ali prodajalne proizvajalnih podjetij plačujejo od plač kak poseben prispevek k proračunom?

ODGOVOR: V letu 1956 prodajalne proizvajalnih podjetij ne plačujejo nobenega posebnega prispevka k proračunom, ker se njihove plače formirajo podobno kakor v industriji in rudarstvu (prim. čl. 101 in 102 Uredbe o razdelitvi celotnega dohodka gospodarskih organizacij).

VPRAŠANJE: Iz katerega dela dohodka se izplačuje prispevek za socialno zavarovanje na plače iz dohodka?

ODGOVOR: Prispevek za socialno zavarovanje na plače iz dohodka je vedno v tistem delu dohodka, ki se izloča za plače.

Prispevek za stanovanjsko izgradnjo je prav tako v tistem delu dohodka, ki se izloča za plače. Pri razdelitvi plač iz dohodka na posameznike se torej najprej izločijo zneski za socialno zavarovanje in za stanovanjsko izgradnjo.

VPRAŠANJE: Kakšen kvorum je potreben, da bi delavski svet lahko sprejel polnovečjavne sklepe?

ODGOVOR: Da bi delavski svet lahko sklepal polnovečjavno, mora na seji prisostvovati več kakor polovica njegovih članov. Nato pa delavski svet sklepa z večino prisotnih članov.

P R I P O R O Č A M O

PRVA DVOJNA ŠTEVILKA »KOMUNISTA« 1. 1956

Prva dvojna številka »Komunista« v letu 1956 prinaša gradivo s plenuma CK ZK Slovenije in plenuma CK ZK Bosne in Hercegovine.

Med gradivom s plenuma v Sloveniji je v celoti objavljen referat tovariša Mihe Marinka, »Družbeno upravljanje«, ki ga je imel na plenumu Glavnega odbora Socialistične zveze Slovenije. V referatu je obdelana aktualna politična problematika iz dela vseh organov družbenega upravljanja. Tov. Marinko je v referatu govoril o administrativno-birokratskih težnjah v družbenem upravljanju, o samoupravljanju v gospodarstvu, o družbenem upravljanju trgovine, stanovanj, kulturnih in prosvetnih ustanov. Razen tega je še posebej govoril o delu okrajnih in občinskih ljudskih odborov v pogojih komunalnega družbenega sistema.

S plenuma CK ZK Slovenije prinaša »Komunist« referat tov. Vide Tomšič »Vloga komunistov v graditvi našega družbenega in državnega sistema«. V tem referatu so podani aktualni problemi politične aktivnosti komunistov in organizacij ZK. Referat vsebuje izčrpano analizo nekaterih pojavov v zvezi z dosedanjim in novo gospodarsko politiko, delom komunistov v organih družbenega upravljanja in ideološkim delom komunistov. Referat je opozoril na posamezne pojave in slabosti v delu osnovnih organizacij in vodstev, kakor tudi na nekatera organizacijska vprašanja in drugo. Razen referata so objavljeni tudi važnejši deli iz razprave Borisa Ziherla, Borisa Kraigherja, Franca

Simoniča in drugih, kakor tudi zaključna beseda tov. Mihe Marinka.

S plenuma CK ZK Bosne in Hercegovine prinaša »Komunist« v celoti referat tov. Cvijetina Mijatoviča: »Organizacijsko-politično stanje v Zvezi komunistov BiH«. Referat je pokazal razne pomembne probleme iz dela organizacij in vodstev ZK Bosne in Hercegovine. Pokazal je na razne slabosti in pomanjkljivosti, ki so spremljale dejavnost komunistov. Referent je posebej govoril o delu osnovnih organizacij, nadalje o stanju in problemih organizacij ZKJ na vasi, o delu vodstev itd. »Komunist« prinaša tudi razprave tovarišev Svetozarja Vukmanovića-Tempe, Velimirja Stojnića, Rodoljuba Čolakovića in drugih ter zaključno besedo Djura Pucarja-Staraga. »Komunist« priobčuje nadalje članek Zvonka Brkića: »Nekateri problemi dviganja kadrov« in članek Bude Šoškovića: »Vzgojna vloga ljudske mladine v srednjih šolah«.

Zvonko Brkić govori v svojem članku o pomanjkljivostih in slabostih kadrovske službe, o potrebi bolj organiziranega spremljanja problema dviganja in usposabljanja kadrov, ki jih potrebuje gospodarstvo, šola, državna uprava itd.

Članek »Vzgojna vloga ljudske mladine v srednjih šolah«, razpravlja poleg drugega tudi o problemu graditve političnega lika ljudske mladine v srednjih šolah, ustvarjanja novega razmerja učencev do šole, nadalje o problemu pouka in ideološkega dela ljudske mladine v šolah.

V rubriki »Komentarji in dopisi« prinaša »Komunist« sestavek Momirja Kaporja »Nekatera mnenja o ideološko-političnem delu v organizacijah ZKJ v banjaluškem okraju« in sestavek Mića Rakića »Nekateri problemi kaznovanja in sprejemanja članov ZKJ na vasi«.